

Іван ДЗЮБА,

академік Національної академії наук України, доктор філологічних наук,
лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка,
Герой України

– Звичайно, архів – це велика частина кожної національної і світової культури. Тут є два аспекти: вузько спеціальний, що стосується людей, які досліджують певні явища, певний історичний період, певних осіб, шукають і знаходять маловідомі, неопубліковані раніше матеріали чи матеріали не публічного характеру. Це – одна частина. Інший бік справи, не менш важливий, це – вплив на загальнокультурну свідомість. Тому, що в архівах, крім речей, які мають певне спеціальне чи локальне значення, є речі, які промовляють взагалі про час, про

історію, про долю народу і крім цієї частини і своїм змістом вони дуже важливі для культурної свідомості, для історичної пам'яті і суспільства взагалі.

Якщо говорити конкретніше про значення архівів сьогодні, то воно особливе. Бо, як ми знаємо, тривалий час архіви мали такий специфічний статус, що вони були малодоступними. Останнім часом вони відкрилися усім, хто зацікавлений у пошуку достовірних джерел. Тому їхній вплив на суспільну культурну свідомість нині зростає порівняно з минулим часом. Потім... Ми тепер маємо можливість довідатися про те, що було раніше заборонено. Не просто маловідомим. Спеціально, цілеспрямовано заборонялося. Наприклад, ми знаємо про багато публікацій з архівів КДБ, НКВС, але це те, що найбільш очевидне із забороненого. Але є менш очевидне, що перебувало в тіні. Воно теж має значення. Крім того, є документи, які потрібно продовжувати збирати й досліджувати. На жаль, треба визнати, що дуже багато документів втрачено, знищено, загублено. Я знаю, наприклад, про перекази істориків, археологів, наших, українських, київських, архіви яких не збереглися тому, що свого часу не було кому про це подбати. Потім і нащадки не були поінформовані і зацікавлені – все викидалося і зникало. І таких

випадків доволі багато. Але те, що є сьогодні, потрібно зберегти. На жаль, ця проблема ще не стала предметом належної опіки. Я вже не кажу про пожежі в деяких архівах і про те, як знищувалися, як затоплювалися безцінні документи. Скажімо, як це було під час пожежі у Видубицькому монастирі. Таких фактів багато. Втрати величезні, рани страшні. Тому вкрай важливо зберегти те, що залишилося. Це – свята справа кожної інтелігентної людини. І не тільки. Має значення просто слухати людей, у яких цікава доля. Записувати почуте. Зрештою, кожна людина, якби розповіла про себе – це надзвичайної цінності свідчення, які б давали уявлення загалом про людство.

Олександр ЗЛОТНИК,

народний артист України, ректор Київського інституту музики
ім. Р. М. Глієра, професор

– Кожна людина, а тим паче, творча, має власний архів. Дуже важливо, щоб він зберігався. Скоріше – це вже важливо не стільки для цієї людини, скільки для тих, хто потім зможе скласти уявлення про творчий шлях, про розвиток тієї чи іншої людини. Якщо говорити про себе, про свої “залежі”, то іноді хочеться частину якусь викинути, але я підсвідомо розумію, що там лежать, мабуть, десятки майбутніх дисертацій. Там кілограмів 400 цього добра. Величезні три валізи. Ноти, яким уже і 20, і 30, і 40 років. Іноді перебираю їх і бачу, як я змінювався, як змінювалися

мої можливості, до чого йшов і чого досяг. По цих архівах можна судити про музичний розвиток країни. Я не перебільшую. Бо так чи інакше, але я намагався, щоб моя справа була корисною державі і людям. Архіви це такі документи, про які можна сказати російською приказкою “...что написано пером – не вырубишь топором”. Про людину можуть ходити різні чутки, навіть плітки, але є документи, є факти, котрі ставлять все на свої місця. Спираючись на них, ми можемо відкрити для себе багато нового. Дуже часто так буває, що завдяки архівним документам ми знаходимо нові твори, невідомі досі. Так було із сонатою Березовського в Парижі. Архіви – минуле, з якого перекидаємо місток у майбутнє. А без минулого, як відомо, не буває майбутнього. Завдяки архівам ми можемо побачити витoki тієї чи іншої події, дізнатися, хто